

Advies

**Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk
1 september 2020**

Advies bij het ontwerp van het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP) 2020-2024

De SARC werd op 27 juli 2020 om advies gevraagd door Vlaams minister van Jeugd Benjamin Dalle over het ontwerp van het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP) 2020-2024. De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk behandelde de adviesvraag op zijn installatievergadering op 28 augustus 2020.

INLEIDING

Het voorliggend ontwerp van JKP werd opgemaakt via een participatief proces met vele belanghebbenden. Dit proces heeft al verschillende fases doorlopen. Op 13 juni 2018 bracht de SARC reeds advies¹ uit over het nieuw concept voor het JKP.

De Vlaamse Regering keurde de selectie van de vijf prioritaire doelstellingen voor dit JKP definitief goed op 13 maart 2020, en bepaalde meteen een aantal krijtlijnen voor de opmaak van het doelstellingenkader.

In het vervolgtraject werd aan de verschillende vakministers gevraagd om een inhoudelijke bijdrage aan te leveren van concrete en evalueerbare beleidsmaatregelen (acties). Het globale kader werd voor reflectie en bespreking voorgelegd aan de Reflectiegroep XL Vlaams Jeugd- en kinderrechtenbeleid op 9 juni 2020.

De aangeleverde acties binnen de verschillende prioriteiten werden geordend tot een overzichtelijk geheel. Dit geheel vormt het JKP dat gericht is op het boeken van resultaten voor alle kinderen, jongeren en jongvolwassenen.

De vijf gekozen doelstellingen moeten inspelen op complexe uitdagingen waar Vlaanderen vandaag voor staat; (1) welbevinden en positieve identiteitsontwikkeling, (2) gezonde en leefbare buurten, (3) engagement in de samenleving door vrijwillige inzet, (4) vrijetijdsbesteding voor allen en (5) mediawijsheid. Iedere prioriteit, als overheidsbrede en geïntegreerde strategische doelstelling, start eerst met een duiding waarin o.b.v. de Omgevingsanalyse JKP en de relevante Europese en internationale instrumenten de context wordt geschetst.

Vervolgens wordt de prioriteit opgedeeld in twee tactische doelstellingen (TD) waaruit operationele doelstellingen voortvloeien (OD) die specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden

¹ SARC, Advies over het nieuw concept jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan, 13 juni 2018, [https://cism.be/sarc/SR_scw/adviezen/20180613_advies_JKP.pdf]

acties bevatten. Deze acties werden aangeleverd door de vakkabinetten die zich door de betreffende prioriteit gevat zagen en daarmee aan de slag wilden gaan.

ADVIES

In het eerste deel van zijn advies formuleert de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk enkele algemene opmerkingen en bedenkingen, waarna er wordt ingegaan op de gekozen prioriteiten.

Betrokkenheid en inspraak van stakeholders

Er wordt structureel overleg voorzien met de reflectiegroep jeugd -en kinderrechtenbeleid. Gezien het transversaal karakter vraagt de sectorraad om, naast de actoren uit de bovenbouw, ook actoren uit de sector en uit andere beleidsdomeinen te betrekken in deze reflectiegroep. Op die manier wordt het transversale kader tijdens alle beleidsfasen mee vertaald.

Ook rechtstreeks overleg met kinderen en jongeren krijgt geen uitdrukkelijke plaats. Tijdens de voorbereidende fase werd rechtstreekse inspraak en overleg georganiseerd, maar bij de verdere uitvoering van het JKP wordt de stem van kinderen en jongeren niet rechtstreeks gehoord. De sectorraad vraagt om, naast de stem van de Vlaamse Jeugdraad, ook aandacht te hebben voor rechtstreekse inspraak los van bestaande adviesorganen.

Gedragenheid en uitvoering door de Vlaamse Regering

Het plan moet gedragen worden door de volledige Vlaamse Regering. In het JKP (blz. 12) lezen we:

“Na goedkeuring van het plan houden de betrokken vakministers zich er aan om de acties effectief om te zetten en te vertalen naar beleid, met waar nodig, het gepaste budget. De coördinerende minister, de minister van Jeugd, zal dan ook een actieve coördinerende rol opnemen in de uitvoering van het JKP om te allen tijde de uitvoering van de acties op te volgen, het overzicht te bewaren, de nodige afstemming te garanderen en in de nodige evaluaties te voorzien.

Het JKP duidt per actie een trekkende minister aan. Dit zorgt volgens de sectorraad voor eigenaarschap en verantwoordelijkheidszin bij de ministers binnen de Vlaamse Regering. De sectorraad merkt wel op dat er enkel sprake is van een ‘gepast budget’ vanuit de betrokken vakministers. Concrete budgetten worden niet vermeld in het JKP. De sectorraad vreest dat de uitvoerbaarheid van de ambities niet gegarandeerd kan worden zonder vermelding van beschikbare (en gereserveerde) middelen en vraagt duidelijkheid omtrent de budgetten. Wat is de slagkracht en impact van het JKP immers zonder middelen?

Inzet van bestaande beleidsinstrumenten

Een aantal zeer belangrijke beleidsinstrumenten worden niet of zeer exemplarisch benoemd in het JKP. De sectorraad verwijst bijvoorbeeld naar de Huizen van het Kind en het bereik van kwetsbare jongeren via de UiTPAS. De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk vraagt om nuttige en bestaande beleidsinstrumenten te vermelden bij de acties binnen het JKP.

Overkoepelende thema's

Kinderarmoede

De gekozen vijf prioriteiten komen niet overeen met de top 5 na het Groteprioriteitendebat. Kinderarmoede stond op nummer 1, maar wordt niet opgenomen als één van de prioriteiten om dubbele plannen te vermijden. Er wordt op dit moment immers gewerkt aan een Vlaamse Actieplan Armoedebestrijding (VAPA). Het plan is echter nog in opmaak, er is tot op heden dus nog geen zekerheid m.b.t. tot de plaats van kinderarmoede in het geheel.

In het JKP (blz. 6) lezen we deze intentie wel:

“De verschillende horizontale beleidsplannen binnen de Vlaamse Regering dienen elkaar te respecteren, aan te vullen en te versterken om zo de slaagkansen en de effecten van elk plan te vergroten. Om overlap en versnippering van cruciale thema's te vermijden, wordt er expliciet gekozen om de bestaande beleidsplannen te verzilveren. Specifieke doelstellingen en/of acties m.b.t. kinderen en jongeren krijgen daarom een plaats binnen het meest relevante horizontale beleidsplan, waaronder het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding, het Horizontaal Integratie- en Gelijke Kansenbeleidsplan, het Actieplan Gecoördineerd Vlaams Vrijwilligersbeleid, het Actieplan ter Bestrijding van Seksueel Geweld en het Actieplan ter Preventie van Gewelddadige Radicalisering, Extremisme, Terrorisme en Polarisatie.”

De intentie om thema's ook in andere horizontale beleidsplannen onder te brengen, is lovenswaardig. Toch vindt de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk het een gemiste kans om het kinderarmoede, dat als topprioriteit naar voor werd geschoven, geen plaats te geven binnen het JKP. De betrokkenheid van de doelgroep is bovendien beperkt bij de totstandkoming van het Vlaamse Actieplan Armoedebestrijding (VAPA).

De afwezigheid van kinderarmoede in JKP staat in schril contrast met de inzet van de jeugdsector rond dit thema. Een verankering van kinderarmoede in het JKP, zorgt ervoor dat deze opdracht ook door andere beleidsdomeinen mee gedragen wordt.

Om het thema kinderarmoede explicieter aan bod te laten komen binnen het JKP, stelt de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk voor om binnen de prioriteit 'vrijtijdsbesteding voor allen' een link te leggen met het 'Masterplan diversiteit in/en het jeugdwerk'.

Klimaat

Ook het klimaatvraagstuk, dat na het Groteprioriteitendebat op de vierde plaats stond, is niet terug te vinden bij de gekozen prioriteiten. Ook hier werd bij de bepaling van de prioriteiten een gelijkaardige argumentatie gegeven middels een verwijzing naar het Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030. De stem van kinderen en jongeren is echter beperkt binnen het Klimaatplan. Vermist het plan al gefinaliseerd werd, is er bovendien geen bijsturing meer mogelijk. Bovendien legt het JKP geen expliciete linken, dus ook dit thema dreigt in de marge te verdwijnen.

Formulering van acties volgens het SMART-principe

In het JKP lezen we dat de operationele doelstellingen acties bevatten die specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden geformuleerd worden. Deze intentie om de acties te

Advies bij het ontwerp JKP 2020-2024

1 september 2020

formuleren volgens het SMART-principe, komt volgens de sectorraad echter onvoldoende tot uiting. De acties blijven op vele fronten vaag en eerder mager uitgewerkt. Door het gebrek aan concreetheid, richting en budget, zijn de geformuleerde acties moeilijk te evalueren door de Vlaamse Regering en de stakeholders. De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk vraagt om de formulering van de acties bij te sturen volgens het SMART-principe, zoals vermeld in de inleiding van het JKP (blz. 11).

Impact van de coronacrisis

De coronacrisis en de genomen maatregelen hebben een grote impact op het leven van kinderen en jongeren. Het effect van dergelijke samenlevingscrisis op het leven van kinderen en jongeren vertaalt zich binnen de verschillende prioriteiten van het JKP. De coronacrisis zet enkele prioriteiten op scherp; zoals bijvoorbeeld de toegang tot gezonde en leefbare buurten. Tijdens de crisis was er geen vrijwaring van de openbare (speel)ruimte door de sluiting van speeltuinen, skateparken, enzovoort.

De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk vraagt aan de voltallige Vlaamse Regering om zich bewust te zijn van de effecten voor kinderen en jongeren binnen de verschillende beleidsdomeinen en ruimte te maken voor specifiek beleid voor deze doelgroep. Daarbij is het belangrijk om de stem van deze doelgroep van bij aanvang te horen.

De gekozen prioriteiten

Welbevinden en positieve identiteitsontwikkeling

De sectorraad merkt op dat positieve identiteitsontwikkeling een beladen term is, die verschillende aspecten kan beogen (Vlaams, seksueel, ...). Het is een containerbegrip, en de tekst verduidelijkt deze term nog onvoldoende.

Hoewel er in de omgevingsanalyse wel wordt op ingegaan, ontbreekt de nodige aandacht voor non-discriminatie in het JKP. De algemene beginselen van het Kinderrechtenverdrag, waaronder non-discriminatie, kennen volgens de inleidende tekst hun weerslag in het JKP. In de verdere uitwerking van de doelstelling is hier echter weinig over terug te vinden. De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk vraagt om non-discriminatie op te nemen binnen de prioriteit 'welbevinden en positieve identiteitsontwikkeling'.

Gezonde en leefbare buurten

Onder OD 2.1.1. 'We werken samen met kinderen en jongeren als co-creator van de publieke ruimte' lezen we (blz. 25):

“De verplaatsingsbehoeften van kinderen en jongeren worden mee opgenomen bij de opmaak van regionale mobiliteitsplannen in de vervoerregio’s. Naast de reguliere aandacht voor woonschoolverplaatsingen moet het mogelijk worden voor kinderen en jongeren om ook in de vrije tijd vlotte verbindingen te maken op een duurzame manier. Het is belangrijk om in kaart gebrachte jeugdplekken mee te nemen. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan de gewestwegen. De in kaart gebrachte jeugdplekken kunnen worden meegenomen als oorsprongs-bestemmingspolen in het bovenlokaal functioneel fietsroutenetwerk. Ook het ter beschikking stellen van informatie over belangrijke fietsroutes bij vrijetijdsverplaatsingen

door kinderen en jongeren zal kunnen bijdragen tot een verruiming van de huidige woon-school focus.”

Wordt deze inspraak ook structureel vastgelegd door in elke vervoerregioraad een stoel te voorzien voor een vertegenwoordiger van de jongeren en/of een ouder die heel jonge kinderen vertegenwoordigt in hun specifieke kijk op mobiliteit?

Ook is er sprake van sensibilisering van jongeren om zich op een duurzame wijze te verplaatsen. Maar op de volgende pagina 26 (OD 2.2.2) wordt een duurzame levenshouding verengd tot een aanpak van zwerfvuil. De gevoeligheid van jongeren én kinderen voor de impact van de klimaatverandering die weliswaar eerder vermeld wordt in prioriteit 2 wordt vermeld, komt hier niet aan bod.

Engagement in de samenleving door vrijwillige inzet

Onder TD 3.2. wordt ingegaan op talent- en competentieontwikkeling dit voortvloeien uit vrijwillige inzet. Verderop in de tekst verdwijnt de aandacht voor talentontwikkeling en ligt de focus eerder op competentieontwikkeling. De sectorraad vraagt om ook talentontwikkeling een prominente plaats te geven binnen de geformuleerde acties.

Daarnaast leest de sectorraad binnen deze prioriteit een eerder instrumentele benadering van vrijwillig engagement. De intrinsieke kracht van het zuiver vrijwilligerswerk wordt onvoldoende naar waarde geschat.

Vrijtijdsbesteding voor allen

De reflectiegroep jeugd- en kinderrechtenbeleid wees nadrukkelijk op de meerwaarde van outreachend werken. Het is van belang om alle jongeren te bereiken, zowel bij het reguliere als bij het niet-reguliere jeugdwerk (vb. het bereiken van jongeren die rondhangen op pleintjes). Deze aanpak is minder zichtbaar, maar is essentieel om zo veel mogelijk jongeren te bereiken. De sectorraad vraagt om vindplaatsgericht werken een plaats te geven binnen het JKP.

Cultuur komt ad hoc aan bod binnen deze prioriteit, maar de intrinsieke meerwaarde van cultuur en de deelname aan cultuur als recht blijven onderbelicht. Ook binnen de eerste prioriteit wordt de positieve rol van kunst en cultuur op welzijn niet benoemd. De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk vraagt om ambitieuzere acties op te nemen m.b.t. kunst en cultuur binnen het JKP. Ook bestaande structurele instrumenten en initiatieven worden niet opgenomen (vb. circus met maatschappelijk kwetsbare kinderen, museumwerkingen, kunsteducatie, enzovoort).

Mediawijsheid

Mediawijsheid werd toegevoegd aan de prioriteiten na het Groteprioriteitendebat. Vermits de minister van Jeugd ook bevoegd is voor Media, is dit volgens de sectorraad een mooie kans om extra in te zetten op dit thema.

Het JKP neemt binnen de prioriteit mediawijsheid ook de opvoedingsverantwoordelijken en begeleiders op binnen de scope. De sectorraad vindt het positief dat er aandacht is voor de kinderen en jongeren én hun omgeving. Bovendien wordt de prioriteit niet beperkt tot de minister van Jeugd en Media, ook de ministers van Cultuur, Onderwijs, Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding.

Namens de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk,

Frie De Greef, voorzitter

Dirk Verbist, ondervoorzitter

Liesbeth Lemiere, secretaris